

Громадська думка про правотворення

/Інформаційно-аналітичний бюлетень на базі оперативних матеріалів/

№ 12 (156) липень 2018

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ	2
Президент Петро Порошенко підписав Закон України «Про валюту і валютні операції»	2
АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС	3
О. Аулін, канд.філос. наук, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ	3
Державна політика щодо Криму і конституційні зміни.....	3
Т. Миськевич, мол. наук. співроб., НЮБ НБУВ	7
Закон про столицю України – місто Київ.....	7
О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ	12
Повноваження прикордонників розширено	12
ЩОДЕННИК БЛОГЕРА	15

КИЇВ 2018

АКТУАЛЬНА ПОДІЯ

Президент Петро Порошенко підписав Закон України «Про валюту і валютні операції»

Президент Петро Порошенко підписав Закон України «Про валюту і валютні операції» під час зустрічі з представниками бізнес асоціацій та бізнес спільнот. Глава держави нагадав, що з моменту останньої зустрічі з бізнесом відбулося кілька значущих для України подій. Зокрема, проведено перше засідання Інвестиційної ради, яка зібрала за одним столом керівників великих світових компаній, ухвалено низку важливих рішень про збільшення обсягів інвестицій в Україну. «Це надзвичайно важливо було чути від об'єктивних інвесторів, які мають абсолютно чіткі і тверді плани щодо інвестицій в Україну», - констатував Петро Порошенко.

Президент особливо підкреслив значення прийняття нового Закону про валюту, який дуже довго обговорювався, у тому числі і на зустрічі з представниками бізнесу. «Я хотів привітати вас з цим ключовим актом економічної свободи. Ще раз наголосити наскільки це було важливо», - сказав Глава держави. Він додав, що цей документ можна порівнювати з ратифікацією Угоди про асоціацію та запровадженням безвізового режиму.

«Якщо Угода про асоціацію та всеохоплюючу зону вільної торгівлі забезпечує вільний рух товарів і послуг, безвізовий режим – це вільні контакти між людьми, коли українці можуть подорожувати країнами Європи, то дуже важливо, що і вільний рух капіталів буде забезпечений саме цим Законом», - додав він.

Петро Порошенко також нагадав, що прийняття цього Закону важко проходило у Верховній Раді і подякував народним депутатам за підтримку і ухвалення рішення, незважаючи на спроби тиску та зриву ухвалення.

«Це плід наших спільних зусиль. Це доведення ефективності нашої спільної, узгодженої роботи, як би хто не протидіяв у Верховній Раді і за її межами, як би хто не намагався шантажувати, «прочавити» щось, що би перешкоджало ефективному функціонуванню Закону «Про валюту і валютні операції». Ми з вами це зробили. Впевнений, що і цей день увійде в історію як ще одна із свобод України. Я вітаю вас з цим, це наша з вами перемога», - сказав Президент.

Глава держави зазначив, що новий Закон нарешті замінює декрет про валютне регулювання, «який здавався непорушним 25 років, забороняв все і виходив виключно з радянської, «совкової» моделі регулювання валютного ринку».

На переконання Петра Порошенка, імплементація зазначеного Закону для багатьох представників бізнесу врешті дасть відповідь на низку важливих питань. «Починаючи від виведення і виплат дивідендів, і закінчуючи відкриттям рахунків. Починаючи від ефективного захисту на законодавчому рівні валютної позиції, і завершуючи принципом: дозволено все, що не заборонено», - зауважив

Президент.

Основною метою Закону України «Про валюту і валютні операції», ухваленого Парламентом 21 червня цього року, є запровадження повної лібералізації на валютному ринку України, вільного руху капіталу та інших валютних цінностей, правового забезпечення єдиної державної політики у сфері валютних операцій на території нашої держави.

Запропонована модель валютного регулювання відповідає міжнародній практиці, зокрема вимогам директиви ЄС 88/361/ЄЕС про вільний рух капіталу та Угоді про асоціацію між Україною та ЄС.

Запроваджується принцип «дозволено все, що не заборонено». Впроваджується принцип інформування НБУ про здійснені валютні операції замість обов'язку отримання резидентами/нерезидентами індивідуальних ліцензій/дозволів на здійснення разової валютної операції.

Скасовується можливість зупинення зовнішньоекономічної діяльності та запровадження індивідуального ліцензування до порушників, залишивши лише можливість штрафних санкцій ДФС.

Замість валютного контролю здійснюватиметься валютний нагляд. При цьому, валютному нагляду підлягатимуть операції на предмет відповідності вимогам валютного законодавства на суму від 150 тис гривень, як того вимагає законодавство про запобігання відмиванню доходів для здійснення обов'язкового фінансового моніторингу.

Закріплюються повноваження Національного банку запроваджувати заходи захисту на валютному ринку за наявності ознак нестійкого фінансового стану банківської системи, погіршення стану платіжного балансу України, виникнення обставин, що загрожують стабільності та/або фінансової системи держави (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (<http://www.president.gov.ua/news/prezident-zakon-pro-valyutu-i-valyutni-operaciyi-ce-akt-ekon-48482>). – 2018. – 4.07.).

АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС

О. Аулін, канд. філос. наук, мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ

Державна політика щодо Криму і конституційні зміни

15 квітня 2014 року Верховна Рада України прийняла Закон «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». Цим законом, зокрема, було визначено Російську Федерацію як державу, що здійснює окупацію. З того часу українська влада і правозахисні громадські організації здійснюють моніторинг стану дотримання прав і свобод людини й громадянина в Криму. Проте в наслідок російської окупації півострову можливості правового захисту місцевих мешканців – громадян України суттєво обмежені. Сьогодні спостерігаються

численні порушення Росією прав кримських татар, етнічних українців, осіб та організацій, які не виявляють лояльності до РФ та незгодні з анексією півострова. Проблеми, пов'язані із захистом прав людини, майновими правами, контролем за санкційним режимом, допомогою політв'язням, низкою соціальних, гуманітарних, освітніх питань, що виникають у громадян України в Криму, потребують системності, координації у діяльності вітчизняних органів влади, співпраці з неурядовими ініціативами, комунікації з кримчанами. Одним із дієвих шляхів для забезпечення таких умов може стати розробка й ухвалення додаткового законодавства, з внесенням змін у Конституцію України щодо статусу корінних народів та самого півострова.

12 травня 2017 року Конституційна комісія як спеціальний допоміжний орган при Президентові України на своєму засіданні ухвалила рішення «про створення робочої групи з напрацювання пропозицій змін та доповнень до Конституції України щодо Автономної Республіки Крим (розділ X Основного Закону)». До її складу увійшли члени Конституційної комісії, правознавці та народні депутати з різних фракцій (загалом 25 осіб). Співголовами робочої групи стали відомий конституціоналіст, доктор юридичних наук Володимир Буткевич, а також голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров. Також до процесу розробки проекту долучилися незалежні експерти.

У листопаді 2017 року народний депутат України Рефат Чубаров оголосив про завершення процесу підготовки тексту змін. Їх основну склали такі положення:

- джерелом особливого статусу автономії стає право кримськотатарського народу як корінного народу України на самовизначення;
- кримськотатарська мова використовується поряд із державною в усіх сферах суспільного життя, крім випадків, визначених законом;
- у представницькому органі автономії закріплюється мінімальне гарантоване представництво кримськотатарського народу;
- Курултай (національні збори кримських татар), і сформований ним Меджліс закріплюються в Основному законі України як представницькі органи кримськотатарського народу, що беруть участь в ухваленні низки рішень органами влади в Криму.

Нагадаємо, що в теперішній редакції десятого розділу Конституції Автономна Республіка Крим є невід'ємною складовою частиною України і в межах повноважень, визначених Основним Законом України, вирішує питання, віднесені до її відання. Нормативно-правові акти Верховної Ради АР Крим та рішення Ради міністрів АР Крим не можуть суперечити Конституції і законам України та приймаються відповідно до Конституції і законів України, актів Президента і Кабінету Міністрів України та на їх виконання. Представницьким органом АР Крим є Верховна Рада Автономної Республіки Крим, депутати якої обираються на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

Відома журналістка Валентина Самар звертає увагу на відсутність широких дискусій з приводу кримського сегменту конституційних змін, їх професійного розбору та експертних оцінок в українському публічному

просторі. На сьогодні всі матеріали вже передані до секретаріату Конституційної комісії й можливість ознайомитися з ними у повному обсязі відсутня. Однак члени робочої групи Арсен Жумаділов і Наталя Беліцер висвітлили деякі аспекти своєї праці, зазначивши при цьому, що наявна редакція термінів і положень не є остаточною.

Замість «Автономна Республіка Крим» робоча група пропонує назву – «Кримська автономія». Представницький орган Кримської автономії називатиметься не Верховна Рада АР Крим, а Кримська Рада (далі КР). «У статті 134 закладається основа для всього розділу: «Джерелом особливого статусу Кримської автономії є право кримськотатарського народу на самовизначення як корінного народу в Україні». Стаття 135 доповнюється положенням про те, що Кримська автономія має Конституцію, яку приймає Кримська Рада за погодженням з Курултаєм кримськотатарського народу і яка затверджується законом Верховної Ради України.

Пропонується ввести нову статтю – 135-1, згідно з якою в Кримській автономії поряд з державною мовою використовується кримськотатарська. До складу КР (загалом – 100 депутатів) входитимуть 34 представники кримських татар як корінного народу в Україні. Обиратися вони будуть у національних багатомандатному або одномандатних округах. Кандидати в депутати від Курултаю/Меджлісу кримськотатарського народу в парламент Криму не делегуватимуться. Норма про прямі вибори зберігається для всього складу КР. Відповідно до статті 136-1, що відсутня в теперішній редакції Конституції України, вищим представницьким органом національного самоврядування стає Курултай, який формує Меджліс кримськотатарського народу. Ще одна нова стаття 138-1 закріплює норму, згідно з якою, Кримська Рада і уряд, а також органи державної влади та місцевого самоврядування в Кримській автономії приймають рішення з питань, передбачених статтями 137-138 діючої Конституції (нормативне регулювання і ведення автономії), «за попередньою згодою відповідних представницьких самоврядних органів кримськотатарського народу, якщо це зачіпає його права та інтереси».

Стаття 139-1 передбачає, що в разі виникнення в Криму ситуації, яка становить реальну загрозу державному суверенітету або територіальній цілісності України, «президент України вводить в Криму особливий режим управління шляхом призначення спеціального державного представника з одночасним припиненням повноважень органів влади Кримської автономії». Прем'єр Кримської автономії як і раніше призначатиметься й звільнитиметься з посади Кримською Радою за погодженням з президентом України. У проекті залишається й норма, що передбачає дострокове припинення повноважень парламенту автономії за наявності висновку Конституційного Суду України про порушення ним Конституції або законів України. А в статті 150 Курултай пропонується наділити правом суб'єкта конституційного подання нарівні з Кримською Радою.

Експерти, які не погоджуються із запропонованими змінами, перш за все звертають увагу на проблеми, пов'язані з національно-територіальним статусом майбутньої автономії. На думку Марини Ставнийчук, такий статус Криму вимагає змін не лише до десятого розділу Основного Закону. Зокрема, це

стосується статті другої I розділу Конституції, яка визначає, що Україна є унітарною державою. Крім того, вирішення інших питань конституційного регулювання системи адміністративно-територіального устрою України закріплено у статті 133 розділу IX Основного Закону. Тарас Березовець взагалі вважає створення свого часу територіальної автономії великою помилкою, що дозволила Росії згодом здійснити анексію Криму. Відомий блогер Юрій Романько упевнений в тому, що кримськотатарська автономія потрібна лише в тому випадку, «якщо вона створить стратегічний союз з Туреччиною, який би включав довгострокову військове, економічне і стратегічне партнерство. Тоді б з її допомогою можна було заручитися підтримкою сунітських держав в ООН та інших міжнародних організаціях для блокування Росії і повернення Криму».

Аналізуючи об'єктивні й суб'єктивні чинники, що впливають на конституційні зміни на «кримському» напрямку, Голова Ради українського незалежного Центру політичних досліджень Юлія Тищенко, виокремлює часову й регламентну складові проблеми. «Тим, хто хоче змін ... хотілося б, щоб це було швидше. Тут складно говорити про можливість, щоб це відбувалося швидше. Але очевидним є сценарій, що не будуть проголосовані ті зміни, які були напрацьовані в рамках однієї з робочих груп Конституційної комісії. Тому що вони ще не розглянуті на рівні великої робочої групи. І тут запускається сценарій, який ускладнює подальше затвердження. Тому що Конституція має свої запобіжники стосовно внесення до неї змін. Вперше, коли відповідні зміни пропонуються, парламент має проголосувати щодо направлення цих змін до Конституційного суду, потім Конституційний суд ці зміни розглядає, далі на іншій сесії Конституційний суд доповідає, що ці зміни не порушують Конституції, і аж на наступній сесії вони голосуються повністю. А парламент вступає у виборчий цикл. Чим у нас характеризуються ці електоральні виборчі цикли? Популізмом, своїми сценаріями торгу, і нинішній склад Верховної Ради не є якимось винятком. Тобто шанси того, що депутати будуть мислити стратегічно, а не емоційно, зменшуються».

Наталя Беліцер, експерт Інституту демократії імені Пилипа Орлика, зазначає, що незважаючи на бажання досягти кінцевого результату якомога швидше, необхідно враховувати досвід інших демократичних країн. Зокрема, у Північній Європі, яка стикалася з подібними проблемами у ситуаціях значно сприятливіших, ніж у сучасній Україні, законодавчі й конституційні процеси у подібних випадках тривали роками.

Поряд із цим не можна відкидати такий потужний чинник, яким є позиція Президента України. 28 червня 2018 року під час виступу з нагоди Дня Конституції біля пам'ятника Пилипу Орлику у Києві Петро Порошенко закликав активізувати роботу Конституційної комісії щодо внесення змін до Основного Закону для визначення в ньому статусу Криму. «Ще одні важливі зміни до Конституції – відображення в Конституції Криму... Ми також просимо, щоб конституційна комісія активізувала свою роботу і якнайшвидше передала проект для розгляду народним депутатам», – сказав президент. З моменту російської окупації півострова керівництво української держави в особі Президента Порошенка неодноразово заявляло про намір переглянути статус АР Крим і створити кримськотатарську національно-територіальну автономію.

Одна з найяскравіших заяв на цю тему пролунала у серпні 2015 року. У зверненні до II Всесвітнього конгресу кримських татар Петро Порошенко зазначив, що в планах українського керівництва розробка Дорожньої карти з надання Криму статусу національно-територіальної автономії у складі України. Готовність внести до Верховної Ради законопроект зі змінами до розділу X Конституції, який регламентує статус АР Крим, Президент озвучив і 18 травня 2017 року, коли заявив про готовність стати суб'єктом конституційних пропозицій, напрацьованих у рамках Конституційної Комісії. Враховуючі два таких важливих моменти як теперішній високий рівень концентрації дружніх Гаранту Конституції політичних сил у структурах законодавчої й виконавчої влади України, а також наближення парламентських і президентських виборів, можна сподіватися, що відповідні зміни до Основного Закону України відбудуться в осяжній перспективі (*Статтю підготовлено з використанням інформації таких джерел:* <http://www.president.gov.ua/news/konstitucijna-komisiya-stvorila-robochu-grupu-z-pitan-avtono-41302>, https://censor.net.ua/news/464696/rabochaya_podgruppa_zavershila_podgotovku_iz_meneniyi_v_konstitutsiyu_po_statusu_kryma_chubarov, <http://www.ucipr.org.ua/publicdocs/AutonomKr.pdf>, <http://qha.com.ua/ru/intervyu/v-ukraini-logichne-bachennya-maibutnogo-krimu-tischenko/185362/>, <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page>, https://zn.ua/internal/konstitucionnye-parostki-korennogo-naroda-284247_.html, <https://ua.krymr.com/a/28810437.html>, http://glavred.info/avtorskie_kolonki/ugroza-federalizacii-ukrainy-ili-chem-opasna-ideya-sozdaniya-krymskotatarskoy-avtonomii-505808.html?fb_comment_id=1705575766177125_1706349389433096, https://lb.ua/news/2018/03/27/393687_chubarov_popravki_konstitutsiyu.xmml <http://qha.com.ua/ru/politika/izmeneniya-v-konstitutsiyu-po-statusu-krima-sootvetstvuyut-ojidaniyam-krymskotatarskogo-naroda-chubarov/192531/> <https://prm.ua/ru/istochnikom-avtonomii-kryima-stanet-pravo-krymskih-tatar-na-samoopredelenie-chubarov-ob-izmeneniyah-v-konstitutsiyu/>).

Т. Миськевич, мол. наук. співроб., НЮБ НБУВ

Закон про столицю України – місто Київ

30 травня поточного року в парламенті був зареєстрований «Проект Закону про столицю України – місто Київ» № 8420, який наразі опрацьовується в 5-ти Комітетах Верховної Ради. Документ підготовлений групою народних депутатів з фракцій «Блок Петра Порошенка» та об'єднання «Самопоміч». Метою законопроекту є побудова в місті Києві системи органів місцевого самоврядування, визначення механізмів здійснення ними своїх повноважень, можливість впливу громади міста Києва на процеси у місті, а також наближення органів місцевого самоврядування до громади міста Києва. Автори законопроекту стверджують, що прийняття даного документу дозволить чітко врегулювати спеціальний статус міста Києва, який полягає у здійсненні ним

функцій міста, столиці та регіону. Разом з цим, передбачається відновлення цілісної системи місцевого самоврядування в місті Києві шляхом ефективного поновлення права територіальної громади здійснювати місцеве самоврядування.

В наш час, наявність місцевого самоврядування та рівень децентралізації стали одними з базових ознак демократичної держави. В Україні юридичний термін «місцеве самоврядування» з'явився в 1990 році, роком пізніше самоврядування отримало конституційний статус. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 р. встановив наступне поняття місцевого самоврядування: це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самотійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Цей закон також визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Також Україною ратифіковано Європейську хартію місцевого самоврядування, що визначає місцеве самоврядування як право і спроможність органів місцевого самоврядування в межах закону здійснювати регулювання та управління суттєвою часткою публічних справ, під власну відповідальність, в інтересах місцевого населення. На практиці ідея місцевого самоврядування полягає у можливості громади самотійно, без залучення держави, формувати місцевий бюджет, вирішувати нагальні місцеві проблеми та здійснювати витрати з нього. Саме через це громада має право обирати депутатів місцевої ради та міського голову, які діють від імені такої громади.

Відповідно до частини третьої статті 133 Конституції України місто Київ має спеціальний статус. Особливості здійснення місцевого самоврядування та виконавчої влади в столиці визначаються окремими законами України: Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Законом України «Про місцеві державні адміністрації». Утім, спеціальний статус Києва полягає у тому, що місто залишається по факту єдиним в Україні, де немає місцевого самоврядування. Чинний Закон України «Про столицю України – місто-герой Київ», ухвалений 15 січня 1999 року, визначає виконавчим органом Київської міської ради Київську міську державну адміністрацію, яка паралельно виконує функції державної виконавчої влади, а голову Київської міської державної адміністрації призначає Президент України в порядку, визначеному Конституцією та законами України.

Дану ситуацію, в якій головою виконавчого органу Київської міської ради є особа, яку призначає Президент України, а Київський міський голова, якого обирає громада, позбавлений можливості будь-яким чином впливати на процеси у місті, ініціатори нового проекту закону називають парадоксальною і констатують у зв'язку з цим факт централізації влади та позбавлення можливості громади впливати на процеси в місті Києві. Відтак, правовий механізм, закріплений у чинному законі, суперечить концепції поділу влад, закладеній в Конституції України, а також принципам незалежності органів місцевого самоврядування, побудови відносин між органами місцевого

самоврядування та місцевими державними адміністраціями.

Один з ініціаторів законопроекту – лідер партії «Самопоміч» Андрій Садовий – з цього приводу сказав наступне: «Київ живе без реального місцевого самоврядування. Це абсурд для міста, у якому гордо стоїть пам'ятник Магдебурзькому праву. Мер, якого обирають кияни, безправний. Усі реальні повноваження – у голови КМДА. А насправді – на Банковій. Без узгодження звітти мер навіть заступників собі призначити не може. Не кажучи вже про такий абсурд, як призначення президентом голів районів. Понад 50-мільярдний бюджет столиці – теж не останній аргумент тримати статус кво. Я розумію, навіщо такий стан справ центральній владі. Я не розумію, навіщо це киянам», – написав Садовий. Очільник «Самопомічі» прогнозує, що за можливість кардинальних змін доведеться поборотися.

Згідно з проектом, планується суттєве скорочення кількості депутатів у Київській міській раді¹ (до 25 осіб, які мають працювати на постійній основі) та перерозподіл повноважень між мером та головою міської адміністрації: місто очолює міський голова, який отримує всі виконавчі повноваження та фактично буде головним розпорядником київського бюджету, а також одноосібно формуватиме міську адміністрацію. При цьому, мер та його адміністрація стають підзвітними лише громаді та міській раді, а не Адміністрації Президента. В свою чергу, Голова Київської міської адміністрації буде представляти державу в регіоні, а не у місті та слідкувати за законністю рішень органу місцевого самоврядування. Важливо, що Голову КМДА пропонується наділити правом оскаржувати рішення Київради у суді. «Він не буде мати жодного стосунку до місцевого бюджету, а буде мати змогу працювати виключно з бюджетом державним, який буде приходити до Києва як до регіону. Наприклад: на університетську освіту, на медицину третього рівня. Тобто це те, що роблять сьогодні голови обласних державних адміністрацій», – пояснює соавторка проекту віце-спікер ВР Оксана Сироїд.

Зважаючи на те, що райони Києва, які за своїми розмірами та кількістю населення перевищують цілі міста, проте не мають сьогодні власних представницьких органів та рад, ключовим моментом законопроекту стало право столиці на формування нових районів, де утворюватимуться районні ради та виконкоми, до яких переходять функції самоврядування від РДА. Розробники документу вважають, що це дозволить відійти від нелогічного районування та перейти до історичних районних утворень. Повернення до найнижчої ланки місцевого самоврядування – районних в місті Києві рад, та, відповідно, ліквідація неефективних, керованих з центру, районних державних адміністрацій має сприяти впровадженню ефективного місцевого самоврядування. На думку експертів, відсутність районних рад в столиці стала причиною зниження ефективності управління містом, оскільки саме районні у місті Києві ради були найбільш наближеною до киян ланкою місцевого самоврядування та мали повноваження і можливості безпосередньо опікуватись проблемами району, будинку, вулиці. Таке віддалення органів місцевого самоврядування від територіальної громади призвело до зростання корупції та втрати киянами будь-яких важелів впливу або контролю за діяльністю

¹ на даний момент у Київській міській раді 120 депутатів

виконавчих органів влади в районах.

Перший київський міський голова Леонід Косаківський на своїй сторінці у Facebook достатньо критично висловився щодо запропонованого депутатами проекту, назвавши його «твором на вільні від Конституції та реалій теми», який ні до чого доброго не призведе. Зокрема, экс-голова звертає увагу на прописану новелу про повернення на рівні районів райрад, які без представницьких функцій ставатимуть, на його думку, бутафоніями: «По суті великі ОСН. Цитую: «Виконавчий орган районної ради є одноособовим. До його складу входить Голова виконавчого органу районної ради». І все. Один! ...Це ж не якийсь хутор на декілька хат. За населенням у нас райони, як обласні центри. Чому не виконком — колективний орган, який приймає рішення на відкритих засіданнях, а не як чиновник в тиші кабінету?», — йдеться в пості. Окремо Л. Косаківський звертає увагу на можливу плутанину з новоствореними адміністраціями зазначаючи, що на пересічному рівні буде важко розібратися де просто адміністрація, а де державна. Така ж проблема щодо двох бюджетів, що за задумом авторів, повинна затверджувати Київрада: міський (за поданням адміністрації міста) та регіональний — Києва як регіону, — за поданням міської державної адміністрації. Л. Косаківський наголосив на тому, що поняття регіон у Конституції таке відсутнє. Також він підкреслює, що передусім законодавцям варто не забувати, що Київ — місто з багатоміліонною історією самоврядування — потім уже столиця, і ніякий столичний статус не може позбавити його прав, притаманних будь-якому іншому місту України. Відтак, можливо обговорювати лише додаткові функції і права.

Спробу детально та неупереджено проаналізувати «столичний» проект закону здійснили в ефірі UkrLife.TV експерт центру аналізу економічної політики Юрій Гаврилечко та співзасновник портала «КиївВласть», журналіст Антон Підлуцький — їхні висновки виявились також песимістичними та були сповнені критичних зауважень. Особливо відмічена типова для українського законодавства проблема, що полягає у поверхневості та рамковості там, де важливий чіткий пропис норм і регламентів, що уможлиблює небезпеку довільної трактовки закону та корупцію. Наприклад, у законопроекті йдеться про те, що райони Києва будуть створюватись рішенням Київської міської ради, проте не прописується як саме будуть вони утворюватись. Або: перші дві статті проекту закону прописують фінансування функцій столиці, тоді як, власне, самих функцій в документі не зазначено. З фінансуванням пов'язане іще одне нестикування, а саме розподіл на бюджету Києва на бюджет життя і бюджет розвитку. Згідно з проектом, бюджет розвитку визначають районні ради, а от хто буде визначати бюджет життя — неясно. За словами фахівців, окремих казначейських рахунків, куди б надходили гроші з районів, не передбачено, тому виникає питання, звідки гроші? Більш того, оскільки райони не є органами місцевого самоврядування, вони не можуть формувати заявки на субвенції або будь-які трансфери з бюджету, тому що Мінфін не зовсім розуміє, хто це.

Конструктивності критиці надали чіткі рекомендації від Ю. Гаврилечка, щодо обов'язкових та, вочевидь, основоположних пунктів, які мають бути прописані в новому законі:

- що таке громада Києва;
- функції столиці;
- принципи формування районів;
- механізми прямого та зворотнього зв'язку з владою;
- склад бюджету та на що конкретно він витрачається;
- повноваження та умови взаємодії представницької та виконавчої влади.

«Закон про столицю повинен стати доленосним, бо саме на столицю орієнтується вся інша частина держави. Якщо в столиці триватиме бардак, він буде луною розноситися по країні», – підсумував експерт.

Негативну оцінку новому закону про столицю дав політик та громадський діяч Михайло Поживанов. На його погляд, творчу групу депутатів-розробників документу надихнув Лондон з його поділом на 33 дистрикти, кожен з яких наділений функцією самоуправління, та Лондонська асамблея. Утім, екс-нардеп прогнозує, що в разі ухвалення нової редакції закону «Про столицю» другого «Великого Лондону» з Києва все ж не вийде. Виступаючи критиком інституту районних рад, він акцентує увагу на двох моментах: по-перше, на відсутність у районних рад власного бюджету, а, отже, й неможливість його розподілення та здійснення функцій управління, адже жодна влада ще не обходилася без грошей. По-друге, новела, пов'язана із приведенням поняття «районні ради» у відповідність до Конституції, залишена поза увагою, тому районні ради у містах не є елементами місцевого самоврядування, а отже, їхня діяльність є нелегітимною. Обов'язкового перегляду вимагають і фінансові відносини між центром та об'єктами самоврядування, з подальшим відображенням цього у законодавчих актах. Наразі, Бюджетний кодекс не передбачає жодних особливостей цього закону, а це означає, що Бюджетний кодекс у відповідній частині доведеться переписувати також. У своєму блозі на порталі новин LB.ua Поживанов зазначає, що в чинному законі «Про столицю» закріплено достатньо важелів впливу, котрі дані як меру, так і Київській раді. Була б лише воля слідувати духу й букві цього закону: «У Кличка є все, що йому необхідно для плідної та ефективної роботи. І якщо й ілюструвати потребу у «розведенні» посад столичного мера та голови КМДА, то аж ніяк не цьому прикладі», – пише автор.

Дійсно, В. Кличко з травня 2014 року, обіймаючи одночасно обидві посади, володіє колосальним адміністративним ресурсом. Однак, з цієї причини ряд експертів веде мову про узурпацію влади в столиці та про очевидний конфлікт інтересів цих посад: мер повинен налагоджувати благоустрій у місті, а голова КМДА – вести контроль за діяльністю мера та депутатів міської ради, координуючи роботу органів виконавчої влади в столиці. Свою лепту в руйнування засад самоврядування в Києві внесло і встановлення партійної системи виборів у 2006 році, з якою право територіальних громад на місцеве самоврядування було практично знищено – кияни здебільшого не беруть участі в управлінні державними і місцевими справами, а органи влади розпоряджається комунальними і державними ресурсами безконтрольно, не питаючи дозволу у громадян.

Експерт з місцевого самоврядування Віталій Комов вважає, що система, яка нині діє в столиці, суперечить Конституції України та усім міжнародним стандартам місцевого самоврядування. Зокрема, він нагадує, що ст. 5 визначає

сувереном у державі та єдиним джерелом влади народ, що здійснює владу у три способи: 1. безпосередньо; 2. через органи державної влади; 3. органи місцевого самоврядування (всі інші статті Конституції України розшифровують і доповнюють цю тріаду). А ст.140 визначає місцевого самоврядування правом територіальної громади», – підкреслює В. Комов, зазначаючи, що на ділі замість територіальної громади ми маємо аморфну та не організовану масу людей, які не можуть ні контролювати, ні питати з органів влади, ні впливати на них. «Найефективніший і найприродніший шлях для здійснення влади народом безпосередньо – це формування структурованої територіальної громади, яка складається з: мікротерад будинків, громад мікрорайонів, громад районів у місті. Основою місцевого самоврядування міста має бути громада мікрорайону (до 20-30 тис. жителів), яка бере на себе повноваження і використовує частину міського бюджету для їх виконання», – переконаний експерт.

Отже, можна констатувати, що розробка та впровадження правового регулювання процесів створення та ефективного функціонування структурованих територіальних громад, що формують колективну свідомість та громадянську позицію, залишається надзвичайно важливою задачею для українського суспільства (*Стаття підготовлена з використанням інформації наступних*

джерел:

http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64124;

http://radaprogram.org/sites/default/files/publications/broshura_misceve_samovryaduvannya_0.pdf; <https://persona.top/2018/06/15/zakonoproekt-o-stolice-ukrainy-gorode-kieve-izdevatelstvo-nad-kievljanami-jeksperty/>;

https://lb.ua/blog/mykhaylo_pozhyvanov/400343_noviy_zakon_pro_stolitsyu_yak_robiti.html; <http://i-ua.tv/index.php?newsid=13712>).

О. Кривецький, голов. ред. НЮБ НБУВ

Повноваження прикордонників розширено

Набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення прикордонної безпеки держави». Даний закон вносить низку кардинальних змін у сферу провадження у справах про адміністративні правопорушення, протидію яким віднесено до компетенції Державної прикордонної служби України. Крім того, документом доповнено Закони України "Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України", "Про Державну прикордонну службу України", "Правовий статус іноземців та осіб без громадянства", "Про створення вільної економічної зони "Крим" і про особливості здійснення економічної діяльності на тимчасово окупованій території України". За словами Президента України П. Порошенко, прийнятий закон посилює контроль за державним кордоном України, і його реалізація дозволить ефективно протидіяти адміністративним правопорушенням на кордоні, у контрольованих прикордонних районах, а також у пунктах в'їзду-виїзду з /або до тимчасово окупованої території. Документ також передбачає збільшення санкцій за

вчинення адміністративних правопорушень на державному кордоні та лінії розмежування із окупованими територіями, а за спробу чи вчинення незаконного перетинання державного кордону України встановлено додаткове стягнення у вигляді конфіскації знарядь та засобів вчинення правопорушення, таких як гідрокостюми, човни тощо. Зокрема, спроба перетнути кордон поза пунктом пропуску чи за підробленими документами коштуватиме порушникові від 3400 до 8500 грн., а у разі повторного порушення протягом року або групою осіб – від 8500 до 13600 грн. Крім того, закон передбачає підвищення штрафів за порушення правил реєстрації та перебування в Україні іноземців (до 1700 грн) та осіб без громадянства (до 5100 грн). Також прикордонникам надано повноваження розглядати справи за ст. 204-2 КУпАП щодо порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї, а Голові Держприкордонслужби України – визначати посадових осіб, які матимуть право розгляду справ про адміністративні правопорушення за компетенцією. «Серед інших нововведень: удосконалено норми щодо заборони в'їзду в Україну іноземцям та особам без громадянства, які незаконно перебували на тимчасово окупованій території та в окремих районах Донецької та Луганської областей, – каже помічник Голови Державної прикордонної служби України О. Слободян. – Також збільшено й строки заборони в'їзду, залежно від визначених законом обставин. Так, якщо іноземець намагався потрапити до тимчасово окупованої території чи виїхати звідти, порушуючи закон, йому заборонять в'їзд до України на три роки. А у разі, якщо він порушить і цю заборону — ще на 10 років».

«Новий закон передбачає більш суворі покарання за порушення правил перетину державного кордону або ліній розмежування, – роз'яснює прес-офіцер Донецького прикордонотряду В. Карпіленко. – Зокрема, громадянам слід звернути увагу на те, що злісна непокора законному розпорядженню чи вимозі військовослужбовця, працівника Держприкордонслужби України, або члена громадського формування з охорони порядку і державного кордону тягне за собою накладення штрафу від 50 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, або виправні роботи на термін від одного до двох місяців з відрахуванням 20 % заробітку, а, в деяких випадках, адміністративний арешт порушника на строк до 15 діб».

Змінюється також і порядок затримання громадян. Осіб, які порушили правила перетину державного кордону України або порядок в'їзду на тимчасово окуповану територію України, чи виїзду з неї, може бути затримано на строк до трьох годин для складання протоколу, а у разі потреби – для встановлення особи або з'ясування обставин правопорушення – до трьох діб.

І хоча у Євросоюзі не розглядають Україну як країну міграційного ризику через проведення нею заходів щодо стримування нелегальної міграції, проте, за інформацією очільника Державної прикордонної служби П. Цигикало, за минулий рік було виявлено біля 3 тис. випадків нелегальної міграції та 3,8 тис. нелегальних мігрантів, з яких поза пунктами пропуску нараховано 388 випадків та виявлено 886 осіб. За його словами, наразі у списку країн міграційних ризиків для України знаходиться 70 держав. Це, зокрема, Росія, Алжир, Індія, Афганістан та В'єтнам. «Ми проводимо велику роботу зі стримування цієї нелегальної міграції, в тому числі й на російській ділянці. Великий комплекс

заходів проводиться як на лінії розмежування, так і на кордоні. Зокрема, інженерне облаштування, посилення особового складу тощо, – зазначив Цигикал. – Прикордонникам також надається право закріплювати на форменому одязі та службових транспортних засобах автоматичну фото- і відеотехніку й використовувати отриману з неї інформацію для запобігання, виявлення або фіксування правопорушень та забезпечення публічної безпеки і правопорядку в пунктах пропуску через державний кордон України, контрольних пунктах в'їзду-виїзду, а також у контрольованих прикордонних районах та у межах виключної (морської) економічної зони України». Крім того, новий закон дає право прикордонникам стягувати штрафи під час виявлення фактів незаконного відвідування тимчасово окупованих районів за безготівковим розрахунком, а не через суд, як це було раніше.

Але, на думку деяких експертів, сумнівним є надання ДПС «права на проведення кримінального аналізу та використання його результатів», оскільки зміст цього права ніде у законі не прописано. Так, адвокат В. Володарський вважає, що зміни у законодавстві щодо забезпечення прикордонної безпеки держави дають можливість у деяких випадках уникнути покарання за певні суттєві порушення Правил дорожнього руху. Зокрема, правозахисник посилається на норму документу, а саме ч. 2 ст. 254, в якій зазначено, що Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається не пізніше двадцяти чотирьох годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності. «Припустимо, є ДТП зі спірною виною. Особистості учасників відомі, але для встановлення винуватця потрібен час, – наводить приклад юрист. – Після отримання висновку експерта, яким визначено винність, якщо пройшло більше доби, а винуватець до поліції не з'явився, – скласти протокол вже неможливо. А немає протоколу – немає й постанови суду. Немає постанови суду – виникає проблема з відшкодуванням збитків потерпілому». Аналогічним чином, переконаний Володарський, можуть уникати відповідальності й п'яні водії: втік від поліції, і хоча особа відома, але протокол за добу не склали і під розписку не вручили, – відповідальності не буде...Отже те, яким чином вплинуть процесуальні норми даного Закону на “автомобільну” сферу, залишається питанням».

«Під час підготовки тексту зазначеного закону на підпис Президенту України також було виявлено, що окремі його положення не повною мірою узгоджуються з положеннями нового закону України про Конституційний Суд, – зазначає голова Комітету ВР з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності А. Кожем'якін. – Проте, Парламентові вдалося усунути редакційні неузгодженості у двох статтях закону. Зокрема, право розгляду справ про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 204-2 КУпАП, передано від судді до органів Державної прикордонної служби. Зміни внесено й до ст. 255 КУпАП щодо позбавлення органів Держприкордонслужби права подавати протоколи про вчинення адміністративного правопорушення». На його переконання, відповідний документ (№ 5442) значно посилить дієвість Державної прикордонної служби в

питаннях протидії таким правопорушенням, що вчиняються як на державному кордоні України, так і в межах тимчасово окупованої території АР Крим та тимчасово окупованих територій в Донецькій та Луганській областях. «Прикордонникам буде надано можливість ухвалювати необхідні рішення, у тому числі, пов'язані з анексією Криму, – зазначив один з авторів закону про держприкордонбезпеку, народний депутат Партії БПП М. Паламарчук. – Досі органи охорони державного кордону виявляли чисельні факти незаконного перетину державного кордону капітанами морських суден шляхом виходу за межі територіальних вод України з АР Крим без проходження прикордонно-митного оформлення, розгляд справ яких належав до виключної компетенції судів, розташованих на території АР Крим. Наразі, закон дає можливість вирішити низку проблемних питань у сфері охорони державного кордону безпосередньо українським прикордонникам».

Отже, здійснення ефективного та дієвого державного регулювання прикордонної служби забезпечить реалізацію стратегічного курсу України на інтеграцію до Європейського Союзу, сприятиме розвитку Державної прикордонної служби як самодостатнього правоохоронного органу і посиленню її ролі у зміцненні державних кордонів та протидії транскордонній і транснаціональній злочинності (*Матеріал підготовлено з використанням таких джерел: <http://www.president.gov.ua/news/prezident/>; <http://zakon5.rada.gov.ua/>; <https://www.pravda.com.ua/news/http://zakon5.rada.gov.ua/>; <https://ua.censor.net.ua/>; <https://hromadskeradio.org/>*).

ЩОДЕННИК БЛОГЕРА ²

Блог на сайті «Судебно–юридическая газета»

Про автора: Станіслав Куценко, юрист-експерт, керівник Головного територіального управління юстиції у місті Києві

Представництво за довіреністю

На що треба звернути увагу при оформленні довіреності, та що робити, якщо довіреність втрачена.

Представництво за довіреністю

У сучасному ритмі життя ми намагаємось встигнути зробити якомога більше справ. Проте не завжди вистачає часу на все заплановане. Наприклад, подати документи до установи, організації або забрати листа.

Раніше, часто подорожуючи за кордоном, я у потязі зустрів француза українського походження, котрий у спадок від української бабусі отримав невеличкий будиночок у Житомирській області. Дізнавшись, що поряд юрист, хлопець почав активно розпитувати, що робити, якщо фізичної можливості

² Збережено стиль і граматику оригіналу

оформити спадщину в Україні немає.

Саме тут Вам і знадобиться такий документ, як довіреність. Єдиним виходом із цієї ситуації є представництво інтересів іншою особою, яка дала згоду вчинити конкретні дії замість Вас. У цій ситуації Вам допоможе нотаріус, який посвідчить документ (довіреність), що дасть можливість та повноваження іншій особі представляти інтереси довірителя.

Представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин, тобто дію, спрямовану на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків, від імені другої сторони, яку вона представляє.

Статтею 244 Цивільного кодексу України передбачено, що представництво, яке ґрунтується на договорі, може здійснюватися за довіреністю.

Довіреністю є письмовий документ, що видається однією особою іншій для представництва перед третіми особами.

Правочин, вчинений представником, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє.

На що треба звернути увагу при оформленні довіреності?

При їх оформленні нотаріуси посвідчують довіреності, складені від імені однієї або кількох осіб, на ім'я однієї особи або кількох осіб за усним зверненням довірителя.

У довіреності на укладання договору дарування обов'язково зазначаються прізвище, ім'я, по батькові або повне найменування обдаровуваного. У разі невиконання такої умови довіреність є нікчемною.

У довіреності мають бути чітко визначені юридичні дії, які належить вчинити представнику. Ці дії мають бути правомірними, конкретними та здійсненими.

Довіреність на вчинення правочину, який відповідно до його змісту може бути вчинений лише особисто довірителем, нотаріусом, не посвідчується.

Проте довіреність, видана в порядку передоручення, підлягає нотаріальному посвідченню після подання основної довіреності, в якій застережене право на передоручення, або після подання доказів того, що представник за основною довіреністю примушений до цього обставинами для охорони інтересів особи, яка видала довіреність.

Зауважте, що строк дії довіреності, виданої за передорученням, не може перевищувати строку дії основної довіреності, на підставі якої вона видана.

Статтею 247 Цивільного кодексу України передбачено, що строк довіреності встановлюється власне у довіреності.

Представництво за довіреністю припиняється у разі:

закінчення строку довіреності;

скасування довіреності особою, яка її видала;

відмови представника від вчинення дій, що були визначені довіреністю;

припинення юридичної особи, якій видана довіреність;

смерті особи, яка видала довіреність, оголошення її померлою, визнання її недієздатною або безвісно відсутньою, обмеження її цивільної дієздатності;

смерті особи, якій видана довіреність, оголошення її померлою, визнання її недієздатною або безвісно відсутньою, обмеження її цивільної дієздатності.

З припиненням представництва за довіреністю втрачає чинність передоручення. Представник зобов'язаний негайно повернути довіреність.

Що робити, якщо довіреність втрачена?

Оскільки довіреність є одностороннім правочином, у разі псування документа або його втрати дублікат довіреності може бути виданий лише особі, від імені якої вчинялася нотаріальна дія (тобто довірителю) (<https://sud.ua/ru/news/blog/121037-predstavnitstvo-za-dovirenistyju>). – 2018. – 04.07).

Блог на сайті «Судебно–юридическая газета»

Про автора: Наталія Герасимчук, державний експерт з правової роботи Директорату з прав людини, доступу до правосуддя та правової обізнаності Міністерства юстиції України

Законопроект № 6688: свобода вираження поглядів під загрозою

Аналіз ключових положень законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії загрозам національній безпеці в інформаційній сфері».

5 липня 2018 року на голосування Верховної Ради України винесли проект Закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії загрозам національній безпеці в інформаційній сфері» (далі – законопроект №6688). Проте він не набрав необхідної кількості голосів народних депутатів. Незважаючи на підтримку законопроекту № 6688 Комітетом Верховної Ради з питань національної безпеки і оборони (хоч і з низкою зауважень), текст документу викликав і продовжує викликати чимало заперечень. До слова, було дві неуспішні спроби включити законопроект № 6688 до порядку денного Верховної Ради України – 13 липня 2017 року та 19 червня 2018 року.

Що передбачає законопроект № 6688?

По-перше, заявленою метою розробленого законопроекту є захист національної безпеки України шляхом створення дієвих механізмів протидії кіберзагрозам, кібератакам та кіберзлочинам і забезпечення надійності функціонування комунікаційних, технологічних систем. Відтак, з першого погляду, автори законопроекту № 6688 заклали в його основу архіважливу ціль – формування державної політики у сфері захисту нашої держави від інформаційних загроз, що є особливо актуальним в умовах збройного конфлікту з Російською Федерацією. Цікаво, що поштовхом до першої спроби протягнути цей законопроект стала масштабна атака вірусу rnet.a в квітні-червні минулого року, об'єктами якої стали державні та комерційні установи, підприємства, банки та ін.

По-друге, захищати інформаційну безпеку України пропонується шляхом тимчасового блокування або блокування доступу до інформаційного ресурсу та видалення з нього інформації, розповсюдження якої заборонене в Україні. Рішення про тимчасове блокування приймається слідчим суддею за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором, або за клопотанням

прокурора (у разі досудового розслідування), чи судом за клопотанням прокурора (у разі судового провадження).

По-третє, важливо, що у виняткових випадках законопроект дозволяє на строк до 48 годин блокувати доступ до веб-сайту без ухвали суду. Дане положення викликало чи не найбільше заперечень, зважаючи на те, що механізм досудового блокування веб-сайтів не встановлює максимального терміну дії рішення про тимчасове блокування. А також тому що підставою для обмеження доступу може стати практично будь-яка інформація в мережі Інтернет, що може призвести до скоєння тяжких або особливо тяжких злочинів.

У зв'язку з цим, чи не виникають у читача асоціації із нещодавньою ситуацією у Російській Федерації, пов'язаною із блокуванням Telegram? Нагадаймо, що 22 квітня 2018 року «Роскомнагляд» підтвердив блокування сайту Google і пов'язаних з ним ресурсів через те, що Google надавав свої IP-адреси Telegram для обходу блокувань («Тебе що, в Гуглі заблокували?»). Як наслідок, було заблоковано понад 15 млн IP-адрес. У відповідь у сервісі Google Maps територія Російської Федерації на деякий час лишилася без підпису.

Крім того, положення законопроекту № 6688 щодо навіть мінімального блокування на строк до 48 годин може викликати значні репутаційні та матеріальні витрати для власника інформаційного ресурсу.

По-четверте, змінами до Кримінального процесуального кодексу України передбачається запровадити обов'язок слідчого/прокурора попереджувати власника інформаційного ресурсу про можливість застосування тимчасового блокування доступу до ресурсу. По суті, таке положення має виключно інформативний характер для власника ресурсу, оскільки отримавши попередження, він уже не може змінити зміст клопотання. Відтак, фактично власник позбавляється можливості надати докази законності поширення ним інформації.

Згадаймо, як рік назад, 24 травня 2017 року, уряд Єгипту заблокував доступ до 21 інформаційного ресурсу без будь-якого офіційного повідомлення. До 1 лютого 2018 року число заблокованих веб-сайтів у Єгипті складало приблизно 500. Подібні дії єгипетської влади викликали обурення з боку населення, незважаючи на те, що їх представили у якості вимушених заходів, вжитих під час режиму надзвичайного стану та з метою протидії і боротьби з тероризмом.

По-п'яте, законопроектом № 6688 запроваджується Єдиний реєстр виконання судових рішень і застосування санкцій у сфері телекомунікацій, до якого планується вносити відомості про всі сайти у мережі Інтернет, що містять заборонену інформацію.

По суті, це буде так званий реєстр заборонених сайтів. Подібний реєстр вже існує у Російській Федерації – Єдиний реєстр доменних імен, вказівників сторінок сайтів у мережі «Інтернет» і мережевих адресів, що дозволяють ідентифікувати сайти в мережі «Інтернет», які містять інформацію, розповсюдження якої в Російській Федерації заборонено. Понад 18 млн IP-адресів було внесено до даного реєстру.

По-шосте, законопроектом запроваджується обов'язок операторів, провайдерів телекомунікацій та інших суб'єктів господарювання за власний кошт закуповувати та встановлювати технічні засоби, необхідні для блокування

доступу до інформаційних ресурсів. Відтак, на суб'єктів господарювання покладається додаткове фінансове навантаження. І не тільки воно. Технічні засоби повинні відповідати особливим технічним вимогам. По суті, це може призвести до монополії єдиного постачальника «блокувального» обладнання. До слова, невиконання цього положення каратиметься штрафом – «у розмірі 1 відсотка від доходу, отриманого суб'єктом господарювання від надання телекомунікаційних послуг за попередній календарний рік».

По-сьоме, вводиться заборона на повторне внесення даних про один і той самий інформаційний ресурс до Єдиного реєстру у разі, якщо судом було відмовлено у задоволенні клопотання про застосування тимчасового блокування доступу до визначеного ресурсу. Це є так званим запобіжником від зловживань з боку органів влади.

І нарешті, Служба безпеки України отримує додаткові повноваження – «забезпечувати блокування доступу до визначеного інформаційного ресурсу...». Відтак Служба безпеки України зможе самовільно регулювати діяльність провайдерів телекомунікаційних послуг.

Крім цього, очевидними прогалинами законопроекту № 6688, що не можуть дозволити його ухвалення, є такі:

відсутність закріпленої відповідальності органів влади за безпідставне блокування інформаційних ресурсів;

відсутність процедури оскарження рішень щодо блокування інформаційного ресурсу;

відсутність можливості заперечити і довести законність розміщення інформації, що оскаржується, до початку блокування;

відсутність конкретних підстав, за яких блокування інформаційних ресурсів може бути дозволено;

відсутність Комітету з питань свободи слова серед комітетів, що опрацьовували текст законопроекту.

Не менш важливим є також те, що законопроект № 6688 потребує суттєвого перегляду з урахуванням Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і, відповідно, зважаючи на практику Європейського суду з прав людини. Показовою може стати справа Ахмет Ілдірим v. Туреччина (заява № 3111/10, рішення від 18 грудня 2012 року). Там Суд зауважив, що блокування доступу до Інтернету, якщо воно не переслідує законні цілі та не є необхідним у демократичному суспільстві, є порушенням свободи вираження поглядів. Також Суд звернув увагу на надмірні повноваження органів влади з питань блокування і відзначив, що останнє може бути дозволено, якщо є розумні підстави вважати, що зміст інформації на інформаційному ресурсі призведе до скоєння кримінального злочину. Крім того, до суттєвого зауваження ЄСПЛ варто віднести відсутність попередження власника ресурсу про те, що на його сервісі розміщено незаконний контент. А чи не наявні всі зазначені прогалини у законопроекті № 6688?!

І крім того – є ж позитивний досвід вирішення питання блокування інформаційних ресурсів, яким можна частково скористатися. Для прикладу, у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північної Ірландії з 2013 року функціонує механізм протидії надмірному блокуванню – так званий «білий

список», заявку до якого може подати власник будь-якого на його думку неправомірно заблокованого ресурсу.

Все-таки, що може дати Україні ухвалення законопроекту № 6688? Ми зможемо «наблизитися» до таких держав як: Єгипет (наприкінці червня 2018 року парламент Єгипту прийняв закон про кіберзлочинність – щодо блокування сайтів без ухвали суду та онлайн-стеження за громадянами), Російська Федерація (так званий закон Лугового, чи закон про блокування екстремістських сайтів), Палестина (закон Аббаса Махмуда про електронні злочини від 2017 року), Філіппіни (закон про запобігання кіберзлочинності від 2012 року), Північна Корея (тут існує всього 30 сайтів, та й ті контролює Партія трудящих), Китайська Народна Республіка (у рамках проекту «Золотий щит» пошукові системи фільтрують інтернет-запити за ключовими словами та відсіюють ті, котрі «загрожують національній безпеці», умілі китайці навіть системи VPN заблокували). До речі, за версією Amnesty International якраз у Китаї найбільша кількість «кібер-злочинців» у світі.

Відтак, ухвалення в Україні закону про цензуру в Інтернеті буде явним кроком назад, адже суперечитиме європейському вибору наших громадян, порушуватиме міжнародні зобов'язання України, зокрема, у сфері захисту прав людини, і, навряд чи допоможе протидіяти загрозам національної безпеки в інформаційній сфері(<https://sud.ua/ru/news/blog/121219-zakonoproekt-no-6688-svoboda-virazhennya-poglyadiv-pid-zagrozoju>). – 2018. – 07.07).

Блог на сайті «Судебно–юридическая газета»

Про автора: Денис Коваленко, суддя-спікер Рубіжанського міського суду Луганської області, заступник керівника Постійно діючої робочої групи Ради суддів України з питань розвитку суддівського самоврядування

Вищий суд з питань інтелектуальної власності: «Бути чи не бути, ось у чому питання»

Вимоги до суддів Вищого суду з питань інтелектуальної власності залишаються предметом дискусії.

Указом Президента України від 29 вересня 2017 року №299/2017 «Про утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності», був утворений Вищий суд з питань інтелектуальної власності. А на підставі закону України «Про утворення Вищого антикорупційного суду» від 21 червня 2018 року №2470-VIII, був утворений Вищий антикорупційний суд.

І хоча інтерес суспільства більш прикутий до формування в Україні саме Вищого антикорупційного суду, а доцільність існування Вищого суду з питань інтелектуальної власності останнім часом почали піддавати критиці, автор цієї статті переконаний, що його функціонування може зіграти для розвитку нашої країни не менш важливу роль.

Справа у тому, що показники зростання рівня науки, техніки і виробництва у XXI столітті прямо вказують на те, що людство у своєму розвитку підійшло до тієї межі, коли подальший його прогрес залежить від розумової діяльності його

індивідів. При цьому не слід забувати, що розумові досягнення у сфері художньої літератури, мистецтва і культури формують моральні засади суспільства, його світогляд, ставлення до навколишнього середовища, тобто ті засади, які ми називаємо людськими цінностями і які визначають духовний світ людини і суспільства.

А тому не випадково, можновладці розвинених країн визначають стратегію соціально-економічного розвитку своїх країн послуговуючись саме результатами і досягненнями розумової діяльності, або за теперішньою термінологією — інтелектуальної діяльності, у всіх її сферах, усвідомлюючи, що чим вищим буде рівень забезпечення інтелектуальної діяльності у їх країні, тим вищим буде рівень добробуту народу, з одного боку, та тим меншим, буде рівень терпимості людей до такої біди XXI століття, як корупція, з іншого.

І оскільки рівень забезпечення інтелектуальної діяльності на території будь-якої країни залежить від функціонування ефективної системи умов для здійснення такої діяльності, в якій безперечно, центральне місце посідає система державного захисту прав тих, хто займається інтелектуальною діяльністю, наявність окремого спеціалізованого суду у такій системі, має ключове значення.

Тому абсолютно очевидним є те, що створення державою окремого суду, який буде спеціалізуватись на розгляді справ, пов'язаних із захистом прав інтелектуальної власності є не тільки доцільним, для залучення вагомих інвестицій у розвиток країни, а й необхідним і важливим кроком у боротьбі із корупцією.

Позаяк Вищий антикорупційний суд, має своїм завданням захист особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними злочинів, тобто утворений для ефективної боротьби з наслідками корупції, а Вищий суд з питань інтелектуальної власності, через забезпечення захисту прав суб'єктів інтелектуальної власності, спроможний слугувати не тільки збільшенню кількості та якості результатів інтелектуальної діяльності в науці, техніці і виробництві, що вже буде сприяти підвищенню рівня соціально-економічних стандартів в Україні, а й завдяки захисту прав авторів на літературні, художні та інші твори, здатен своєю діяльністю підвищити моральні засади українського суспільства та духовний світ кожного українця, що може істотно вплинути на саму причину існування корупції, тобто змінити ставлення українців до такого ганебного явища та звести його нанівець.

Тому, закликаю усю юридичну спільноту підтримати формування та функціонування в Україні Вищого суду з питань інтелектуальної власності, а також не піддаватись на не аргументовані заклики недалекоглядних політиків чи інших публічних діячів, які намагаються применшити значимість для України створення та існування такого суду.

А судді хто?

Звичайно, ефективність роботи утвореного в Україні Вищого суду з питань інтелектуальної власності, як і довіра людей до його діяльності, буде залежати не тільки від результатів щоденної роботи кожного судді цього суду, а й від поведінки кожного судді поза межами приміщення цього суду.

І тому, вимоги до суддів, залишаються предметом широкої дискусії.

Наприклад, на шпальтах деяких юридичних видань, у тому числі й електронних, з'являються статті про те, що нібито проблемою формування та ефективної роботи Вищого суду з питань інтелектуальної власності може стати непрофесійній суддівській корпус, оскільки до суддів, як кандидатів на посаду судді названого суду, закон не висуває спеціальних вимог, ні щодо освіти, ні щодо досвіду роботи у сфері інтелектуальної власності, на відміну від адвокатів та патентних повірених, які повинні мати досвід професійної діяльності саме у цій сфері.

Але не вже наявність освіти та досвіду роботи у сфері інтелектуальної власності являються визначальними критеріями для оцінки кандидатів на посаду судді Вищого суду з питань інтелектуальної власності, і не вже вони повинні бути критеріями прогнозу ефективності роботи майбутніх суддів цього суду ?

Положення частини 3 та 4 статті 127 Конституції України визначають, що на посаду судді може бути призначений громадянин України, не молодший тридцяти та не старший шістдесяти п'яти років, який має вищу юридичну освіту і стаж професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років, є компетентним, добросовісним та володіє державною мовою. Законом можуть бути передбачені додаткові вимоги для призначення на посаду судді. Для суддів спеціалізованих судів відповідно до закону можуть бути встановлені інші вимоги щодо освіти та стажу професійної діяльності.

Отже, хоча Основний Закон України встановлює тільки загальні вимоги до кандидата на посаду судді будь-якого суду, ці вимоги є значно більшими, ніж наявність вищої юридичної освіти і стажу професійної діяльності у сфері права щонайменше п'ять років. Зокрема, кандидат на посаду судді повинен бути компетентним, володіти державною мовою, досягти 30 років та не бути старшим 65 років, а також повинен бути добросовісним.

При цьому, Конституція України передбачає, що законом можуть бути встановлені додаткові вимоги для призначення на посаду судді, а для суддів спеціалізованих судів – до яких відноситься і Вищий суд з питань інтелектуальної власності – інші вимоги щодо освіти та стажу професійної діяльності.

Додаткові вимоги до кандидата на посаду судді будь-якого суду унормовані статтею 69 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року №1402-VIII, і їх наявність у житті кандидата, робить неможливим його претендування на посаду судді або призначення на посаду.

Разом з цим, положення частини 1 статті 33 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року №1402-VIII передбачають, що суддею Вищого суду з питань інтелектуальної власності може бути особа, яка відповідає вимогам до кандидатів на посаду судді, за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердила здатність здійснювати правосуддя у Вищому суді з питань інтелектуальної власності, а також відповідає одній із таких вимог: 1) має стаж роботи на посаді судді не менше трьох років; 2) має досвід професійної діяльності представника у справах інтелектуальної власності (патентного повіреного) щонайменше п'ять років; 3) має досвід професійної діяльності адвоката щодо здійснення представництва в суді у справах щодо захисту прав інтелектуальної власності щонайменше п'ять років; 4) має

сукупний стаж (досвід) роботи (професійної діяльності) відповідно до вимог, визначених пунктами 1-3 цієї частини, щонайменше п'ять років.

Таким чином, і Конституція України, і спеціальний закон, не передбачають будь-яких вимог щодо наявності у кандидата на посаду судді Вищого суду з питань інтелектуальної власності освіти саме у сфері інтелектуальної власності, висуваючи до кандидатів значно ширші умови. Вимога щодо освіти є однаковою для всіх кандидатів, незважаючи на те, суддя він чи ні, оскільки кожен кандидат на посаду судді цього суду повинен мати вищу юридичну освіту.

Незважаючи на це треба відзначити, що в силу положень пункту 3 та 21 «Положення про представників у справах інтелектуальної власності», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1994 року №545, патентним повіреним може бути тільки особа, яка має повну вищу освіту, а також повну вищу освіту у сфері охорони інтелектуальної власності.

Тож можна говорити про те, що кандидати на посаду судді Вищого суду з питань інтелектуальної власності, які мають досвід діяльності патентним повіреним щонайменше п'ять років, повинні мати спеціальну повну вищу освіту саме у сфері охорони інтелектуальної власності. Однак такої вимоги, ні до адвокатів (що мають досвід професійної діяльності щодо здійснення представництва в суді у справах щодо захисту прав інтелектуальної власності щонайменше п'ять років), ні до суддів (що мають стаж роботи на посаді судді не менше трьох років), не висувається.

Але не вже така умова, як наявність у людини освіти саме у сфері охорони інтелектуальної власності, повинна бути обов'язковою або бажаною вимогою до будь-якого кандидата на посаду судді Вищого суду з питань інтелектуальної власності ?

Автор цієї статті переконаний у тому, що не наявність освіти у сфері охорони інтелектуальної власності, сама по собі, а наявність знань у цій сфері та вміння у їх застосуванні, є тими критеріями, які повинні враховуватись при оцінці кожного кандидата на посаду судді Вищого суду з питань інтелектуальної власності.

Тим більше, не слід забувати, що здійснення правосуддя є особливою сферою людської діяльності, де поряд із ґрунтовними знаннями у сфері права, суддя повинен володіти певними людськими якостями, без наявності і застосування яких правосуддя може не відбутись в принципі.

Тому не випадково, частина 3 статті 127 Конституції України прямо вказує на те, що на посаду судді може бути призначений громадянин України, який є не тільки компетентним, а й добросовісним. Тож, навіть високий рівень компетентності, не може бути достатнім або визначальним для того аби людина стала суддею в Україні. Що, абсолютно виправдано.

Разом з цим, для того аби стати суддею Вищого суду з питань інтелектуальної власності, в силу положень частини 1 статті 33 та частини 3 статті 81 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року №1402-VIII, людина повинна підтвердити здатність здійснювати правосуддя саме у цьому суді, за результатами кваліфікаційного оцінювання.

А з огляду на зміст статті 83 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року №1402-VIII, кваліфікаційне оцінювання – це

процедура визначення, на підставі критеріїв, вказаних у законі, здатності судді (кандидата на посаду судді) здійснювати правосуддя у відповідному суді. І цими критеріями є: компетентність (професійна, особиста, соціальна, тощо), професійна етика, доброчесність.

І тому, ні наявність освіти у сфері охорони інтелектуальної власності, ні навіть досвід професійної діяльності у сфері охорони інтелектуальної власності, самі по собі, не можуть і не повинні гарантувати будь-якій людині посаду судді Вищого суду з питань інтелектуальної власності або бути критерієм прогнозування ефективності роботи такої людини на посаді судді цього суду.

Отже, саме здатність здійснювати правосуддя у Вищому суді з питань інтелектуальної власності, як комплексний критерій оцінки всіх здібностей та якостей кандидата на посаду судді у цьому суді, є мірилом визначення найкращих кандидатів у судді вказаного суду, а згідно з пунктом 4 частини 5 статті 81 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року №1402-VIII, єдиною підставою для безпосередньої участі конкретного кандидата у конкурсі на конкретну посаду судді Вищого суду з питань інтелектуальної власності, на основі рейтингу.

Відтак, справжньою проблемою формування Вищого суду з питань інтелектуальної власності є час, оскільки єдиним органом, що проводить кваліфікаційне оцінювання для визначення здатності кандидатів здійснювати правосуддя у названому суді та безпосередньо конкурс, є Вища кваліфікаційна комісія суддів України, яка, як відомо, у зв'язку із проведенням судової реформи, виконує одночасно декілька процедур.

Тож, питання про те, бути чи не бути в Україні Вищому суду з питань інтелектуальної власності, до порядку денного не входить, звичайно – бути !

А от яким буде його суддівський корпус і чи зможе він працювати так, аби виправдати очікування людей на справедливий суд і доброчесних суддів, покаже тільки час (<https://sud.ua/ru/news/blog/121325-vischiy-sud-z-pitan-intelektualnoyi-vlasnosti-buti-chi-ne-buti-os-u-chomu-pitannya>). – 2018. – 09.07).

Блог на сайті «Цензор–НЕТ»

Про автора: Павло Мороз, адвокат, правник, экс-заступник Міністра юстиції

Місяць е-суду, перші результати

Електронний суд став проривом в історії судоустрою України. Хто не в курсі, Законом України №2147-VIII були внесені зміни до процесуальних кодексів України, одна з яких – введення в роботу ЕСІТС, так званого «електронного суду». Запровадження системи «електронний суд» – це спрощення доступу до правосуддя, забезпечення прозорості правосуддя та прискорення розгляду справ. Звучить багатообіцяюче, але давайте розбиратися по суті.

Як реально все працює?

Від 4 червня, коли запустили пілот з 18-ма електронними судами по усій

Україні, минув місяць. І система на диво працює:) Сьогодні на сторінці будь-якого електронного суду можна зайти за допомогою свого ЕЦП (звісно, якщо ти зареєстрований у системі обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу) та отримати усю ключову інформацію, наприклад, відомості про рух судової справи, час і місце її розгляду, обмін процесуальними документами між судом та учасниками процесу.

Чи працює все сьогодні? Загалом, так, бо отримати ключову інформацію чи дізнатись про місце і час – не проблема. Проте щодо обміну процесуальними документами виникають питання, оскільки для цього необхідно впровадити відповідні процесуальні норми. Закон №2147-VIII містить необхідні норми, однак не усі вони ще реалізовані.

У чому складнощі?

В першу чергу, реєстрація всіх учасників судового процесу, які повинні мати доступ до матеріалів. Сьогодні не усі учасники мають поштовий ящик на mail.gov.ua і навіть ЕЦП. Zobov'язати це робити їх ніхто не може, і в цьому є велика прогалина, бо незважаючи на прогресивність усієї системи, самі учасники можуть гальмувати процедуру.

По-друге, законом визначено, що суд проводить розгляд справи виключно у електронній формі. Але чи реально, аби усі документи подавались у відсканових копіях? Теоретично – реально, але на практиці, гадаю, не усі учасники будуть вчасно це робити та забезпечувати доступ інших осіб до матеріалів справ.

Третій фактор – справи, розгляд яких вже розпочато за матеріалами у паперовій формі. Тобто ті справи, які розпочалися до старту «Електронного суду» і які продовжують розглядатися за матеріалами у паперовій формі. Всі ми розуміємо, що старі справи ніхто не буде переводити в електронну форму навіть у судах, які беруть участь у пілотному проекті. І якщо матеріали до першої інстанції подавались у паперовому вигляді, то і до судів касаційної інстанції вони попадуть у паперовій формі. Але це – справа часу. І можливо, старих паперових справ вдасться позбутися вже до кінця 2018 року, аби було бажання.

Що ще?

Варто розуміти, що той пілотний проект суду, що працює сьогодні – це недосконала та неостаточна версія того, як в майбутньому буде працювати «електронний суд». Адже в майбутньому (сподіваюсь, не в такому й далекому) однією з функцій е-суду буде система автоматизованого арешту коштів, що буде у встановлених законом випадках забезпечувати негайне накладення арешту на грошові кошти, що знаходяться на банківських рахунках. Інформація щодо арешту коштів буде вноситися суддею до системи автоматизованого арешту коштів на підставі відповідної ухвали суду і все відбуватиметься значно швидше.

Також планується запровадження поняття електронних доказів. Це усі матеріали, що стосуються справи і можуть бути перенесені на електронні носії, наприклад, будь-які аудіо- відеоматеріали, текстові файли, плани, фото та навіть бази даних. Це не просто пришвидшить обмін матеріалами, а і допоможе дослідити докази оперативніше і з самого джерела.

Звісно, є купа нюансів, які хотілося би доопрацювати, підкорегувати, зробити усе швидше і якісніше, і Рим не одразу будувався.

Вважаю, що сама по собі ідея створення «Електронного суду» дійсно інноваційна, сучасна, але не для нашої країни зараз. Бо наразі ми маємо, як мінімум, незавершене реформування правоохоронної системи та купу недосконалостей у судовій системі і без е-судів. То чи не краще було б приймати виважені рішення та діяти покроково, аби помірно завершити вдосконалення та реформування кожної системи, а не гнатися за усім і одразу. А ви що скажете? (https://censor.net.ua/blogs/3075107/msyats_esudu_persh_rezultati). – 2018. – 06.07).

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Ольга Богомолець, народний депутат України

Реформа провалилася: німецькі фахівці про результати роботи МОЗ

Нещодавно до Комітету ВР з питань охорони здоров'я надійшов лист від одного з найбільш поважних спеціалістів у галузі дитячої онкогематології – доктора Мартіна Фрідрікса – співробітника німецьких та американських університетів.

Він – давній друг України, який після аварії на ЧАЕС з 1990 року сприяв розбудові системи пересадки кісткового мозку в нашій державі, організовував навчання у Європі наших медиків та допомагав збирати кошти для організації лікування наших дітей. Завдяки його роботі всього лише за 5 років – з 1991 по 1996 – в Україні вдалося підвищити виживання дітей, хворих на рак крові до 60%, а ще через кілька років рівень виживання сягнув 90%, як у країнах ЄС!

Величезну частину свого життя радник з дитячої онкогематології в Україні доктор Фрідрікс присвятив розвитку медицини в нашій державі, і сьогодні він заявляє, що МОЗ послідовно розвалює те, що він вибудовував багато років.

Він констатує: "На даний момент реформа провалилася. Будь-яка реформа системи охорони здоров'я може мати лише один головний чинник – це сприяння профілактиці та підтримка оптимального догляду за хворими. Це передбачає, що Міністерство охорони здоров'я має вжити заходів для стимулювання роботи лікарів, а не дискредитувати їх".

Особливо велике його занепокоєння викликають останні ініціативи МОЗ з ліквідації Центру дитячої онкогематології та трансплантації кісткового мозку НДСЛ "ОХМАТДИТ": "Міністерство намагається реорганізувати добре організоване та функціонуюче середовище, не маючи належної компетентності та кваліфікації. Це, по суті, матиме драматичні наслідки для дітей, оскільки надання їм необхідної медичної допомоги може бути перервано або навіть призупинено".

На думку доктора Фрідрікса таке рішення МОЗ нанесе великих збитків державі: "Міністерство охорони здоров'я має намір закрити цей підрозділ і продовжує направляти пацієнтів на ці та інші процедури за кордон за державні кошти. Результати лікування в країні і за її межами подібні, але витрати відрізняються у два-три рази. Ці дії публічно дискредитують репутацію місцевих лікарів та медичних сестер, які й досі задовольняються лише

досягнутими результатами лікування, а не заробітною платнею".

Доктор Фрідрікс також розкритикував систему закупівель ліків через міжнародних посередників: "Існуюча система закупівель має доставляти товари до Міністерства охорони здоров'я, після чого вони розподіляються за місцем призначення. Останнє нагадує лотерею, оскільки лікарні не знають, коли і в якій якості та кількості можна очікувати відвантаження лікарських засобів та медичних виробів. Деякі лікарські засоби поставляються у недостатній кількості, інші відсутні, інші – поставляються у надлишку та термін їх використання збігає ще до початку їх використання. У такій ситуації батьки вимушені купувати необхідні ліки в місцевій аптеці або за кордоном, щоб не переривалося лікування".

На думку німецького фахівця існуюча система державних закупівель ліків може призвести до погіршення стану здоров'я пацієнтів: "Під час підготовки до тендеру агенції, які здійснюють закупівлі, шукають найнижчу ціну на будь-який препарат, переважно генерик. Ця процедура обумовлює можливість придбання препаратів низької якості, як це сталося у випадку з Даунолом (антибактеріальний цитотоксичний препарат для лікування онкогематологічних захворювань у дітей), який є дуже токсичним, але має низьку фармакологічну активність. Такий продукт є смертельним для дитини".

Загалом доктор Фрідрікс робить невтішний висновок щодо результатів роботи МОЗ: "Ситуація в дитячій онкогематології, напевно, тільки один з прикладів недоліків роботи міністерства охорони здоров'я. Принципово те, що реформа охорони здоров'я не може бути направлена проти лікарів! Вони є гарантами та основними гравцями будь-якої такої реформи. Саме вони та їхні наукові організації контролюють методи лікування та оптимізують їх, коли це можливо. Саме вони повинні самостійно планувати та реалізовувати керівні принципи та заходи реформи. Завданням Міністерства охорони здоров'я має бути повна підтримка своєї медичної спільноти як морально, так і матеріально, включаючи забезпечення пристойної заробітної платні. В іншому випадку, проблеми реформи стануть проблемами самого Міністерства".

Глибокий непрофесіоналізм наших чиновників видно вже у Німеччині, але не у нашому Кабміні... Дякую, докторе Фрідріксе, за чітке розуміння ситуації в Україні! Будемо боротися й далі, щоб дати всім нашим пацієнтам доступну і якісну медицину, професійну і вчасну консультацію лікаря, доступні і якісні ліки тоді, коли вони потрібні (<https://blogs.pravda.com.ua/authors/bogomolec/5b3f126ee56ee/>). – 2018. – 06.07).

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Мустафа Найем, народний депутат України

Як повернути українців окупованих територій

Впевнений, багато з вас намагаються не думати і відмахуються від цього болючого питання. Більшість, прочитавши, обуряться або просто забудуть. І, нажаль, в цьому питанні ми мало чим відрізняємось від лівової частини

політиків, які вважають за краще не торкатися незручних тем.

Керівництво держави поки не запропонувало чітку і зрозумілу стратегію щодо повернення не тільки окупованих територій, але й тих українців, які живуть по той бік лінії фронту. Місяць назад міністр внутрішніх справ Arsen Avakov оприлюднив своє бачення звільнення Донбасу шляхом впровадження поступової поліцейської місії. Це перша за чотири роки війни спроба викласти цілісний погляд на питання звільнення окупованих територій і почати справжню дискусію.

Втім, світовий досвід свідчить, що реінтеграція складається з двох процесів – реінтеграції власне територій та повернення людей, які проживають на цих територіях.

Для повернення територій нам так чи інакше прийдеться викинути ворога з окупованих територій, використовуючи в тому числі військові інструменти. Натомість повернення або реінтеграцію людей, що мешкають по той бік лінії розмежування можна розпочати вже сьогодні, не очікуючи поки ворог покине наші землі. Боротьба за людей потребує зовсім інших інструментів.

По-перше. Ми маємо почати відкритий діалог з тими, хто живе по той бік лінії розмежування. В першу чергу з тими, хто в силу об'єктивних причин частіше замислюються над своїм майбутнім – матерями та молоддю. Сьогодні окупаційний режим не дає їм ніяких перспектив. Це маємо зробити ми. Починаючи від постійного спілкування і завершуючи пільговим навчанням на мирній території України, спрощеним оформленням документів і наданням освітніх грантів за рахунок міжнародної технічної допомоги.

По-друге. Ми маємо змінити своє ставлення до прифронтових територій. Дехто називає їх "сірою зоною", а для багатьох, хто ніколи там не був це територія занепаду, яку треба піднімати лише після закінчення війни. Втім, насправді, там тисячі умовним населених пунктів, де люди продовжують жити повсякденним життям, стикаючись з величезними проблемами.

За чотири роки війни держава досі не створила базу зруйнованого майна цивільного населення. Така база дала б можливість почати процес відшкодування збитків за рахунок міжнародної допомоги. Блокпости, які щомісяця перетинають мільйони громадян України, досі не облаштовані. Внаслідок неефективного контролю, люди вимушені в жару та мороз по шістьдесят годин чекати перетину лінії розмежування, іноді не маючи доступу до туалетів та наметів.

І по-третє. Нашими послами доброї волі мають стати переселенці, які з тих чи інших причин, втративши житло, минуле, могили батьків, обрали нас як шанс для свого майбутнього. При цьому вони не відрізали зв'язок з тими, хто все ще у заручниках російської окупації – там залишились їх родичі, вони постійно спілкуються і перетинають лінію розмежування. І – звісно – вони розповідають там, що відбувається в нас тут.

Ми маємо перестати дивитись на них, як на ворогів, або людей іншого сорту. Вони мають право отримати державну підтримку на час, поки не облаштуються. Вони мають право на гідне ставленні при перетині блок-постів, де внаслідок недолугої політики СБУ в людей досі забирають предмети першої необхідності. Зрештою, вони мають отримати право голосу на місцевих виборах.

Я переконаний, що наш діалог з переселенцями, наше ставлення до них – це фундамент подальшої реінтеграції всього регіону.

Я весь час кажу "наші землі", хоча часто я чую натяки, мовляв, "донецькі – то не наші" або взагалі абсурд: "їх треба відрізати, адже вони не дають нам розвиватися". І це, на жаль, стосується всіх – не тільки політиків, але й багатьох пересічних громадян.

І до всіх них у мене є одне просте питання. А чи усвідомлюють вони, що середньостатистичний мешканець Лондона, Парижа або Брюсселю так само ставиться до нас, українців. Вони також бачать в нас лише проблему, скептично ставлячись до наших європейських прагнень. І тим не менш, незважаючи на всі наші недоліки – починаючи від корупції, війни і завершуючи відсталою економікою, неефективною судовою системою – наше покоління вимагає від Європейського союзу прийняти Україну у свою родину.

Звісно, всі ці проблеми – це наші слабкості, які треба долати, викорчовуючи стару політичну систему. Але поки ми цього добиваємося у внутрішній боротьбі, ми вимагаємо права бути у Європейській родині. І я переконаний, що ми маємо ставитись до окупованих територій так само, як колись вимагали від Європейського союзу поставитись до нас, іноді окупованих радянським минулим. Поствоєнна Німеччина була розділена більше сорока років, але за цей час жоден німецький політик навіть подумки не міг допустити відрізання окупованої радянським союзом території. Діалог між німцями тривав весь цей час і став запорукою об'єднання і падінням Берлінської стіни у 89 році.

Рано чи пізно "зшивати" країну доведеться і нам. Самим. І ніякі переговори бодай на найвищому рівні не зроблять за нас нашу роботу. Мінські домовленості, Нормандський формат та навіть Будапештський меморандум можуть лише допомогти нам перемогти ворога у війні та повернути наші землі. Втім повноцінне повернення частини нашої країни, історії та людей, які з нею пов'язані можливий лише через діалог. І коли-небудь ми сядемо за цей стіл переговорів. За цим столом не зможуть сидіти вбивці та російські окупанти. Втім цей діалог можна починати вже зараз, не очікуючи, коли окупаційний режим буде викинутий за наші кордони (<https://blogs.pravda.com.ua/authors/nayem/5b45cc41ebb69/>). – 2018. – 11.07).

Блог на сайті «Українська правда»

Про автора: Тетяна Попова, експерт по страткому ГО "Інформаційна безпека", екс-зам міністра інформполітики (2015-2016), радник міністра оборони (2014-2015)

Ще одна атака в інфосфері

Під гаслом протидії російській інформаційній агресії у забезпеченні інформаційної та кібербезпеки вимальовується чергова корупційна схема. Так, ЗП №6688 був тільки початком.

Практично всі ми є споживачами тих чи інших інформаційних продуктів в сучасному виконанні і маємо конституційне право на доступ до інформації. Все більше людей набуває професійного статусу виробника або поширювача

інформації. Отже всі ми зацікавлені в прозорих умовах для такої діяльності з боку держави. Більш того, в цивілізованих країнах світу high tech компанії є однією з переваг в інформаційно-економічній конкуренції. Просто уявіть: якби Україна могла б створити нормальні умови для таких людей, як Ян Кум, то What's up був би до 2014 року українською компанією і податки з його продажу Facebook отримав би український бюджет.

Але повернемося до фахівців в інформаційній сфері в сучасній Україні. Оскільки така діяльність має значну бізнес-складову, то одночасно ми живемо не лише по законам формування і розвитку інформаційного суспільства, а й в умовах українських реалій ведення бізнесу. Звісно ми радіємо публічним деклараціям уряду про зменшення кількості перевірок для бізнесу та тиску з боку правоохоронних органів. Але по-перше і перевірки не припинилися і ще раптом виявляється, що під "модними" гаслами кібербезпеки держави, держструктури готуються до запровадження чергової схеми "незалежних" перевірок та контролю інформаційного бізнесу.

Серед основних суб'єктів забезпечення кібербезпеки держави є Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України (ДССЗІ).

Згідно недавно прийнятого Закону України "Про основні засади забезпечення кібербезпеки України" ДССЗІ отримала низку завдань. Зокрема, ДССЗІ "забезпечує впровадження аудиту інформаційної безпеки на об'єктах критичної інфраструктури, встановлює вимоги до аудиторів інформаційної безпеки, визначає порядок їх атестації (переатестації); координує, організовує та проводить аудит захищеності комунікаційних і технологічних систем об'єктів критичної інфраструктури на вразливість".

Службою започатковано імплементацію вимог наведеного вище закону про кібербезпеку. Сьогодні опрацьовується кілька проектів нормативних актів, ініційованих ДССЗІ. Мова йде щонайменше про наступні проекти постанов Кабміну:

1) "Про затвердження Загальних вимог з кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури, критеріїв та порядку віднесення об'єктів до об'єктів критичної інфраструктури";

2) "Про затвердження порядків формування переліку об'єктів критичної інформаційної інфраструктури, внесення об'єктів критичної інформаційної інфраструктури до державного реєстру об'єктів критичної інформаційної інфраструктури, його формування та забезпечення функціонування";

3) "Про затвердження Порядку організації та проведення незалежного аудиту інформаційної безпеки на об'єктах критичної інфраструктури держави".

Ці документи в державі потрібні, вони є відкритими і з їх змістом можна ознайомитися на сайті відомства. Безумовно, складні назви та тексти виглядають важкувато для розуміння пересічним громадянином. Але за їх сухими офіційними реченнями приховані конкретні наслідки для багатьох "гравців" інформаційного простору держави та IT-сфери.

Проблема полягає в тому, що запропоновані з боку ДССЗІ механізми вирішення наведених завдань виявляються дуже спірними та навіть корупційно небезпечними. У випадку прийняття постанов Кабміну у запропонованій редакції, держава та суспільство отримає ще одну контролюючу структуру з

такими повноваженнями та механізмами їх реалізації, які більше підходять тоталітарним режимам.

Як це буде працювати? В державі існує значна кількість об'єктів інформаційної інфраструктури різного призначення та форми власності. В даному контексті для нас інтерес становлять структури теле- та радіомовлення, провайдери Інтернету, засоби комунікацій та ІТ-ринок в цілому.

Довідково: Згідно з текстом проекту нормативного акту "Суб'єкт критичної інформаційної інфраструктури – державний орган, підприємство, установа та організація, юридична та (або) фізична особа, якому (якій) на правах власності, оренди або на інших законних підставах належать інформаційні та інформаційно-телекомунікаційні системи... До Переліку включаються об'єкти критичної інформаційної інфраструктури..., які: провадять діяльність та надають послуги в галузях інформаційно-комунікаційних технологій, електронних комунікацій..."

Простими словами: спочатку ДССЗЗІ визначає кого перевіряти (шляхом включення об'єктів інформаційної інфраструктури до певного переліку). Потім ця ж сама структура визначає умови функціонування об'єкту шляхом формування вимог до його кіберзахисту (до речі, реалізація таких вимог є дуже недешевою справою). А потім ще й вимагає від вас щорічно за ваш рахунок замовляти так званого "незалежного аудитора інформаційної безпеки". Вся незалежність такого аудитора (підготовка, включення до певного реєстру, умови роботи, звітування тощо) безпосередньо залежить від ДССЗЗІ. Коло замикається і створюється прекрасний майданчик для працевлаштування колишніх чиновників ДССЗЗІ після втрати посади чи звільнення. І чи не виникає у вас відчуття чергової корупційної схеми?

Для бізнесу ситуація стає набагато складнішою. Якщо ви є власником ІТ-компанії, комерційного Data-центру, теле- або радіоканалу, провайдером Інтернету тощо, то ваша діяльність є важливою для держави. При певних умовах ви можете потрапити до переліку об'єктів критичної інформаційної інфраструктури. І ви як власник зазначеного об'єкту маєте відкладати свої кошти на оплату такого щорічного аудиту. Або це буде зроблено за рахунок зменшення витрат на реально потрібні для інформаційної безпеки речі. Або за рахунок збільшення вартості послуг для споживачів. Додайте до цього всю "радість" спілкування з черговим контролюючим органом, усунення виявлених недоліків, повторних та позапланових перевірок. В українських реаліях це ще додаткове фінансове навантаження для об'єкту перевірки. І так щорічно.

При цьому навіть тут не обійшлося без політики та спроб отримати контроль над суспільно-політичними аспектами життя країни. Бо знову ж таки, згідно з текстом проекту першого документу "Визначення необхідності включення об'єкта критичної інформаційної інфраструктури до Переліку здійснюється з урахуванням категорії:

соціальної значущості, яка виражається оцінкою... припинення або порушення функціонування... телекомунікаційних мереж;

політичної значущості, яка виражається оцінкою можливого нанесення втрат Україні у внутрішній і зовнішній політиці".

Отже, у випадку прийняття постанов Кабміну в запропонованому вигляді

держава, суспільство, бізнес-структури отримують ще одного монополіста-контролера. І одночасно уряд продовжує декларувати недопустимість тиску на бізнес та зменшення кількості контролюючих органів? Цікаво почути, що думають про ці документи гравці ринку телекомунікацій та ІТ-бізнес (<https://blogs.pravda.com.ua/authors/popova/5b46de927f6e7/>). – 2018. – 12.07).

Блог на сайті «Lb.ua»

Про автора: Олексій Шевченко, начальник Головного управління юстиції в Київській області

Нові заохочення і покарання для українських батьків

Нещодавно український парламент нарешті схвалив три законопроекти, спрямовані на створення економічних передумов для посилення захисту права дитини на належне утримання. І, забігаючи наперед, треба наголосити, що мова йде не лише про посилення відповідальності за несплату аліментів.

Враховуючи те, що закріплені на законодавчому рівні новації покликані вирішити складну соціальну проблему, а відтак, мають чималий резонанс у суспільстві, Мін'юстом була ініційована широка роз'яснювальна інформаційна кампанія, а також громадське обговорення всіх нововведень та їх потенційних наслідків. Тому ще до голосування у Верховній Раді всі запропоновані ініціативи отримали переважне схвалення українських громадян, що вкрай важливо для їхнього успішного впровадження. Пакетом законодавчих новацій передбачено ряд прогресивних змін, які, по-перше, повністю відповідають передовій міжнародній практиці у сфері захисту прав дітей, і, по-друге, передбачають адекватне поєднання санкційних та заохочувальних стимулів для батьків у питанні належного матеріального утримання своїх дітей.

Характеризуючи зміни загалом, можна сказати, що вони є соціально справедливими, високо мотиваційними для добросовісних батьків і водночас жорсткими та безкомпромисними до тих, хто систематично жертвує потребами власних дітей на користь особистих інтересів.

Справедливий мінімум

Ще кілька років тому мінімальний розмір аліментів в Україні складав 30% від прожиткового мінімуму, або менше 500 гривень на місяць. У минулому році цей показник зріс до 50%, що дозволило українським дітям отримувати трохи більше 700 гривень щомісяця. Звичайно, ця сума не покривала навіть елементарних потреб дитини, внаслідок чого малолітні громадяни, які проживали з одним із батьків, зазнавали серйозної економічної дискримінації у порівнянні з тими, хто виховувався у повній сім'ї. Тому нові норми запроваджують збільшення мінімального розміру аліментів до рівня прожиткового мінімуму, який наразі становить близько 2 тисяч гривень. Прив'язка до прожиткового мінімуму є виправданою не лише з огляду на соціально-економічну справедливість, а й з урахуванням зростаючих цін на товари і послуги в Україні протягом останніх років.

Нові санкції за несплату аліментів

Перший пакет законопроектів на захист економічних прав дітей, котрий

було ухвалено 6 лютого цього року, вводив низку механізмів відповідальності для злісних неплатників аліментів, які мали борг за період понад 6 місяців. Таких батьків було обмежено у праві користування транспортним засобом, виїзду за кордон, полювання та володіння зброєю. Крім того, злісних аліментників почали притягувати до суспільно корисних робіт, винагороду за виконання яких отримує дитина неплатника.

Норми ухвалених законів значно посилюють відповідальність недобросовісних батьків. Зокрема, передбачено автоматичне зростання суми боргу від 20% до 50% у залежності від строку заборгованості: не платиш рік – борг зростає на п'яту частину, 2 роки – на 30%, не заплатив 3 роки – мусиш повернути вже у півтора рази більше від фактично заборгованої суми.

Запровадження на початку року норми про притягнення боржників до суспільно корисних робіт було значним кроком вперед, однак державні виконавці зіштовхнулися з проблемою: що робити, коли батько/мати відмовляється від цих робіт? Адже закон не передбачав жодних методів додаткового впливу на таких батьків. Тому, згідно з новаціями, громадяни, які ухиляються від суспільно корисних робіт, будуть притягуватися до кримінальної відповідальності. Така міра дозволить забезпечити дітей тих батьків, котрі не працюють і не мають власного майна, оскільки навряд хтось із них віддасть перевагу в'язниці перед суспільними роботами.

Натомість власників банківських рахунків та грошових коштів в інших установах теж чекає покарання – за несплату аліментів їхні фінансові активи будуть автоматично арештовані.

Тим громадянам, які матимуть бажання обійняти керівну посаду державного службовця, відтепер необхідно подавати довідку про відсутність боргів зі сплати аліментів строком понад 6 місяців. Водночас наявність у чиновника боргу за більш як 12 місяців означатиме для нього завершення кар'єри на державній службі.

Ще одна санкція буде застосована до непрацездатних батьків, які свого часу не платили дітям аліменти понад 3 роки. Такі діти звільнятимуться від обов'язку утримувати горе-батьків. Адже сьогодні трапляються кричущі випадки, коли громадяни, які у минулому навіть не згадували про своїх нащадків, нині через суд вимагають від них матеріального забезпечення.

Крім того, всі обмеження першого пакету #ЧужихДітейНеБуває застосовуватимуться до батьків, які не платять аліменти дітям з інвалідністю або тяжкими хворобами вже більше 3-х місяців (для інших категорій відповідальність настає за несплату понад 6 місяців).

Нарешті, відповідати доведеться і тому з батьків, який/яка витрачає отримані аліменти не на потреби дитини. За цільовим використанням коштів будуть пильно слідкувати відповідальні державні служби та установи.

Стимули для добросовісних батьків

Ухвалений пакет законів уперше запроваджує комплекс позитивних стимулів для батьків, які дбайливо піклуються про повний і всебічний розвиток своїх дітлахів.

Перш за все, передбачено пільги та преференції для тих, хто сумлінно виконує свій батьківський обов'язок, витрачаючи додаткові кошти на навчання

дітей у гуртках, тренування у спортивних секціях тощо. Сьогодні певні податкові преференції батьки отримують, наприклад, у вигляді відшкодування частини вартості навчання своїх дітей у вищих навчальних закладах, і, очевидно, що така практика має бути розширена на інші рівні та сфери розвитку дитини. До того ж, говорячи про податкові преференції, слід зазначити, що скасовується також оподаткування аліментів від батьків-нерезидентів, тобто якщо один із батьків дитини постійно проживає за кордоном, то аліменти від нього дитина отримуватиме в «чистому» вигляді, без будь-яких відрахувань до державної казни.

Фінансові стимули отримає і місцева влада, яка дбає про навчання і дозвілля малечі, вкладає ресурси у розвиток дитячого простору на місцях.

Якщо батько чи мати доглядає за важкохворою дитиною, то отримує додаткове право на відпустку, а період такого догляду буде зараховано до трудового стажу.

Важливим стимулом є й те, що добросовісний платник аліментів, по-перше, отримує додаткові гарантії щодо контролю за витратою сплачених ним коштів, а, по-друге, йому додатково гарантується реалізація права бачитися з малюком та брати участь у його вихованні.

Нові правила виїзду дітей за кордон

Запроваджені нововведення вводять в дію норму, яка дозволяє виїзд дитини за кордон строком до 1 місяця з тим з батьків, з яким дитина проживає. Це важлива новація, адже до цього часу деякі батьки не лише не платять аліменти, але й вдаються до шантажу колишнього чоловіка або жінки тим, що не дають дозволу на виїзд дитини за кордон. Як наслідок, маленькі українці втрачають можливості відпочивати, оздоровлюватися, навчатися чи лікуватися поза межами України. З іншого боку, обмежений термін виїзду є запобіжником у ситуаціях, коли один з батьків назавжди або принаймні на довгий час забирає дитину в іншу країну.

Водночас тепер Закон передбачає спрощений порядок виїзду за кордон з тим із батьків, який проживає окремо, але сумлінно виконує свої батьківські обов'язки, насамперед, сплачуючи аліменти.

Резюмуючи сказане, варто підкреслити, що головним мотивом для здійснення нових кроків у вдосконаленні захисту прав дітей стали не прогнози і розрахунки на майбутнє, а реальні досягнення першого Закону #ЧужихДітейНеБуває, завдяки реалізації якого у першій половині цього року українські діти отримали майже 2 мільярди гривень аліментів. А це у кілька разів перевищує показники минулих років. Тому головним адвокатом щойно ухвалених парламентом законів виступають не політики й не активісти, а конкретні і незаперечні факти (https://lb.ua/blog/oleksiy_shevchenko/402459_novi_zaohochennya_i_pokarannya.html). – 2018. – 10.07).